

Ekonomiskt bistånd – rättssäkrare handläggning

Nils Allan Danielsson

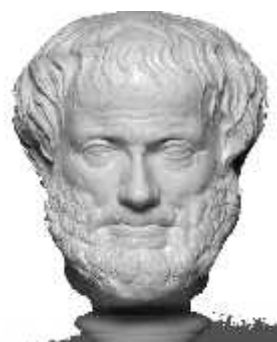
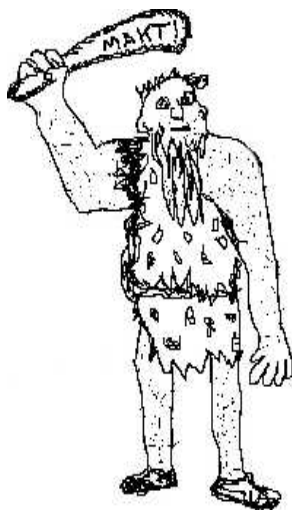
Växjö 29 oktober 2014

Denna kursdokumentation är en sammanställning av några fakta som jag tror kan vara användbara i det dagliga arbetet med ekonomiskt bistånd. Jag har tagit mig friheten att ta bort, kopierat, strukit under och ibland gjort egna kommentarer till de angivna källorna. Det kan hända att något blivit fel och jag hoppas att ni har överseende därmed och vid tveksamheter kollar med källan.

Copyright Nils Allan Danielsson
nilsallan@hotmail.com

Så länge människornas antal var så inskränkt, at det, som jorden utan odling framalstrade, var tillräckeligt till allas näring och föda, och folket vankade af och an, för at samla de som var nödigt till de närvande behovens uppfyllande, så länge ägde ingen besittning rum, så länge kunde ingen sägas vara fattig eller rik: alla hade lika rätt till alt hvad de behöfde. Jöns Flygare 1773 i *Tiggeriers hämmande i riket*

Men ganska snart
(?) blev vi varse
att vi får hitta nå't
system för vem
som ska få rätten
att bestämma
över andra.

Aristoteles ansåg att rättvisa var ett kriterium för att ett samhälle skulle fungera. Rättvisa i såväl personliga relationer, som i relationen mellan samhällets beslutsfattare och medborgarna.
Nikomachiska etiken, ca 300 år f Kr

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet anser att det är graden av kvalitet i offentlig förvaltning som är den avgörande faktorn när det gäller att skapa mänskligt välstånd i ett samhälle.
Dagens Nyheter, oktober 2013

Demokrati och ett integrerande samhälle kanske inte är en naturrätt, utan något som vi måste kämpa för.

Rättssäkerhetssäkringar

Jag tror inte att det finns någon klart, av alla accepterad definition av "rättssäkerhet". Ordet "förutsägbarhet" brukar ofta användas och jag tror att nedanstående punkter har bäring för vår verksamhet och kan kanske stötta oss om vi behöver argumentera för att vår verksamhet måste följa de lagar och bestämmelser som finns.

Legalitet	<p>REGERINGSFORMEN 1 kap Statsskicketts grunder 1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. <u>Den offentliga makten utövas under lagarna.</u></p>
Objektivitet	<p>REGERINGSFORMEN 1 kap Statsskicketts grunder 9 § Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta <u>allas likhet inför lagen samt iakttaga saklighet och opartiskhet.</u></p>
Offentlighet	<p>SOCIALTJÄNSTLAGEN 11 kap Handläggning av ärenden 5 § Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall <u>dokumenteras</u>. Dokumentation skall utvisa <u>beslut och åtgärder</u> som vidtas i ärendet samt <u>faktiska omständigheter och händelser av betydelse.</u></p> <p>FÖRVALTNINGSLAGEN Myndigheternas serviceskyldighet 4 § Varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.</p> <p>Parters rätt att få del av uppgifter 16 § En sökande, klagande eller annan part har <u>rätt att ta del</u> av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lag (2009:434).</p> <p>17 § Ett ärende får inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har <u>underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och han eller hon har fått tillfälle att yttra sig över den</u>, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Myndigheten får dock avgöra ärendet utan att så har skett 1. om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknar betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövliga,</p>

2. om ärendet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande,
3. om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet, eller
4. om avgörandet inte kan uppskjutas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt.
Underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSLAGEN (OSL)

10 kap Sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag av sekretess

Samtycke

1 § Att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det, följer av 12 kap. och gäller med de begränsningar som anges där.

Partsinsyn

3 § ... En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda ...

12 kap. Sekretess i förhållande till den enskilde själv, m.m.

Sekretess i förhållande till den enskilde själv

1 § Sekretess till skydd för en enskild gäller inte i förhållande till den enskilde själv, om inte annat anges i denna lag.

TRYCKFRIHETSFÖRORDNINGEN

2 kap. Om allmänna handlingars offentlighet

1 § Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att taga del av allmänna handlingar.

Beslut inom rimlig tid

FÖRVALTNINGSLAGEN

Allmänna krav på handläggningen av ärenden

7 § Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

SOCIALTJÄNSTLAGEN

11 kap. Handläggning av ärenden

1 § Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

<p>Överklagbarhet</p>	<p>SOCIALTJÄNSTLAGEN</p> <p>16 kap. Övriga bestämmelser</p> <p>3 § Socialnämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om</p> <ul style="list-style-type: none"> – ansökan enligt 2 kap. 3 §, – bistånd enligt 4 kap. 1 §, – fritidspeng enligt 4 a kap. 1 §, – vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §, – förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §, – medgivande enligt 6 kap. 6 §, – medgivande enligt 6 kap. 12 §, – återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §, – samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller – avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4-9 §§. <p><u>Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.</u> En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.</p> <p>KOMMUNALLAGEN</p> <p>10 kap. Laglighetsprövning</p> <p>1 § Varje medlem av en kommun eller ett landsting har rätt att få lagligheten av kommunens eller landstingets beslut prövad genom att överklaga dem hos förvaltningsrätten.</p> <p>Grunder för laglighetsprövningen</p> <p>8 § Ett överklagat beslut skall upphävas, om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. det inte har tillkommit i laga ordning, 2. beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen eller landstinget, 3. det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter, eller 4. beslutet strider mot lag eller annan författning
-----------------------	--

Dokumentationen är en viktig del i rättssäkerheten.

Socialstyrelsen har beslutat om nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) som träder i kraft 1 januari 2015.

Däri står bland annat vad som ska, och vad som bör, stå i journalen, exv

11 § Av journalen ska det även framgå om

1. den enskilde berörs av ett missförhållande som har rapporterats enligt 14 kap. 3 § SoL eller 24 b § LSS till den som bedriver verksamhet,
2. den som bedriver verksamhet har gjort en anmälan som berör den enskilde enligt 14 kap. 7 § SoL eller 24 f § LSS, eller
3. den som bedriver verksamhet har gjort en polisanmälan som berör den enskilde.

Finns på Socialstyrelsens hemsida.

RÄTTVISA?

Vårt jobb är att göra en individuell bedömning utifrån varje sökandes förmågor och behov och ta beslut utifrån deras situation. Därför blir det, som jag ser det, mycket stor risk för missuppfattning om vi kort säger att det ska vara "lika för alla". Vi ska kunna förklara att vi gör en behovsbedömning och tar beslut utifrån det. Det vill säga att det kan tyckas att vi inte kör med "lika för alla", eftersom alla har olika förutsättningar.

- "Varför får inte jag flytta från min lägenhet till en dyrare? Jag vet en som får bistånd till lika dyr lägenhet som den jag vill flytta till! Ska det inte vara lika för alla? Lever vi inte i ett rättssamhälle??!?"

SOCIALENS ROLL I DAGENS SAMHÄLLE?

Är vår huvudsakliga uppgift att se till att alla som gör så gott de kan får bistånd så att de har möjlighet till en skälig levnadsnivå om de inte kan ordna det på annat sätt?

eller

Är vår huvudsakliga uppgift att vara extraresurs åt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, så att de inte behöver jobba med dem som har störst behov av kvalificerad hjälp?

eller

Är vår huvudsakliga uppgift att noga bevaka att biståndstagare ska få så lite pengar som möjligt?

EU-MEDBORGARE

+norrmän, islänningar & liechtensteinare = EES-medborgare

En av grundtankarna med Europeiska unionen är att underlätta den fria rörligheten för unionsmedborgare. Hur bidrar vi på bästa sätt till detta?

Rörlighetsdirektivet 2004/38/EG

Artikel 24

Likabehandling

1. Om inte annat följer av sådana specifika bestämmelser som uttryckligen anges i fördraget och sekundärlagstiftningen skall alla unionsmedborgare som enligt detta direktiv uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten åtnjuta samma behandling som den medlemsstatens egna medborgare inom de områden som omfattas av fördraget.

Även familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, men som har uppehållsrätt eller permanent uppehållsrätt, skall åtnjuta denna rättighet.

Det betyder att vi som steg ett ska ha reda på om personen vistas här enligt rörlighetsdirektivet, det vill säga: Har personen uppehållsrätt? Om personen inte har uppehållsrätt begränsas som regel bistånd till hjälp i akut nödläge, exempelvis hjälp med hemresa om detta inte går att ordna på annat sätt.

Som steg två ska vi, om personen har uppehållsrätt, utreda om sökanden uppfyller socialtjänstlagens villkor för att ha rätt till bistånd. De som gör så gott de kan för att så snabbt som möjligt bli självförsörjande ska ha bistånd så de klarar sig om det inte går att lösa på annat sätt.

Steg 1: Har personen uppehållsrätt?

Det första vi ska göra är alltså att utreda om sökanden uppfyller villkoren för att ha uppehållsrätt.

Det finns enligt utlänningslagen fyra olika kategorier som har uppehållsrätt. Dessutom har deras familjemedlemmar uppehållsrätt, även om de inte är EES-medborgare.

Tidigare, innan 1 maj 2014, fanns en registreringskyldighet hos Migrationsverket för tre av kategorierna. Nu är det bara familjemedlemmar som kommer ifrån något land utanför EES, som ska söka om uppehållskort hos Migrationsverket. Det vill säga att i de fall som sökanden består av en unionsmedborgare och dennes familjemedlem från icke-EES-land, så kan vi se dennes uppehållskort för att veta att den enligt Migrationsverkets bedömning uppfyller kraven som familjemedlem.

I utlänningslagen 3 a kap finns bestämmelser om EES-medborgares uppehållsrätt. I många fall finns det väldigt konkreta bestämmelser som vi kan ha nytta av att känna till att de finns.

Utlänningslagen

3 a kap. Uppehållsrätt för EES-medborgare m.fl.

Allmänna bestämmelser

1 § Med uppehållsrätt avses en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd i enlighet med vad som sägs i detta kapitel. Lag (2006:219).

2 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Med familjemedlem till EES-medborgare avses i denna lag en utlänning som följer med eller i Sverige ansluter sig till en EES-medborgare och som är

1. make eller sambo till EES-medborgaren,
2. släkting i rakt nedstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning eller är under 21 år,
3. släkting i rakt uppstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning, eller
4. annan familjemedlem, om familjemedlemmen i det land som han eller hon har kommit från är beroende av EES-medborgaren för sin försörjning eller ingår i EES-medborgarens hushåll eller om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att EES-medborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen.

Med familjemedlem till EES-medborgare avses i denna lag även en utlänning med sådan familjeanknytning som anges i första stycket till en svensk medborgare som återvänder till Sverige efter att ha utnyttjat sin rätt till fri rörlighet enligt rörlighetsdirektivet och som utlänningen har följt med eller anslutit sig till när den svenska medborgaren utnyttjat sin rätt till fri rörlighet. Lag (2014:198).

Uppehållsrätt

3 § En EES-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige. Lag (2006:219).

4 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En sådan familjemedlem till en EES-medborgare som avses i 2 § första stycket har uppehållsrätt om EES-medborgaren har uppehållsrätt enligt 3 §.

En sådan familjemedlem till en EES-medborgare som avses i 2 § andra stycket har uppehållsrätt.

Uppehållsrätt enligt första eller andra stycket föreligger inte om ett äktenskap ingåtts, ett samboförhållande inletts eller en utlänning adopterats uteslutande i syfte att ge utlänningen uppehållsrätt. Lag (2014:198).

5 § Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Lag (2006:219).

Att behålla uppehållsrätt i vissa fall /Rubriken träder i kraft I:2014-05-01, fanns tidigare i förordningen/

5 a § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare eller egen företagare enligt 3 § 1 anses som arbetstagare respektive egen företagare och behåller sin uppehållsrätt även om han eller hon

1. drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall, eller
2. inleder en yrkesutbildning.

I fall som avses i första stycket 2 måste utbildningen ha samband med den tidigare sysselsättningen,

förutom i fall då EES-medborgaren är ofrivilligt arbetslös.

En EES-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare enligt 3 § 1 anses som arbetstagare och behåller sin uppehållsrätt om han eller hon är ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen.

Har EES-medborgaren fullgjort en anställning som varit tidsbegränsad till mindre än ett år eller inträffar den ofrivilliga arbetslösheten under de första tolv månaderna av en anställning, anses EES-medborgaren under motsvarande förutsättningar i stället som arbetstagare i sex månader och behåller sin uppehållsrätt under samma tid. Lag (2014:198).

5 b § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare behåller sin uppehållsrätt om den person från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt avlider, under förutsättning att familjemedlemmen då har vistats i Sverige som familjemedlem under minst ett år och

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
3. är medlem i en familj som redan är bildad i Sverige av en person som uppfyller villkoren i 1 eller 2. Lag (2014:198).

5 c § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som är släkting i rakt nedstigande första led till EES-medborgaren och som är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige behåller sin uppehållsrätt om den förälder från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt avlider eller reser ut ur Sverige. Detsamma gäller en person som har vårdnaden om familjemedlemmen. Upphållsrätten kvarstår till dess att familjemedlemmen har avslutat studierna. Lag (2014:198).

5 d § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare behåller sin uppehållsrätt om anknytningen till den person från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt upphör genom äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskapet eller upphörande av samboförhållandet, under förutsättning att han eller hon uppfyller vad som föreskrivs i 5 b § 1, 2 eller 3 och

1. äktenskapet eller samboförhållandet har varat i minst tre år, varav minst ett år i Sverige, när förfarandet för äktenskapsskillnad eller ogiltigförklaring av äktenskapet eller upplösning av samboförhållandet inleds,
2. vårdnaden av EES-medborgarens barn har överlåtits på familjemedlemmen,
3. det är befogat med hänsyn till särskilt svåra omständigheter i förhållandet, eller
4. familjemedlemmen genom överenskommelse mellan föräldrarna eller genom domstolsbeslut har rätt till umgänge med ett barn och denna umgängesrätt måste utövas i Sverige. Lag (2014:198).

Permanent uppehållsrätt

6 § En EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt. Lag (2006:219).

7 § En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare och som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år med den person från vilken han eller hon härleder sin uppehållsrätt, har permanent uppehållsrätt. Lag (2006:219).

8 § Det som sägs i 6 och 7 §§ påverkas inte av tillfälliga vistelser utanför Sverige som inte överstiger sammanlagt sex månader per år eller av en längre vistelse utanför Sverige på grund av obligatorisk militärtjänstgöring. Detsamma gäller vid vistelse utanför Sverige under högst tolv på varandra följande månader på grund av graviditet och förlossning, allvarlig sjukdom, studier eller yrkesutbildning, utstationering på grund av arbete i ett annat land eller särskilda skäl. Lag (2006:219).

9 § Den permanenta uppehållsrätten gäller utan villkor och kan endast upphöra om utlänningen har vistats utanför Sverige i mer än två på varandra följande år. Lag (2006:219).

Upphållskort m.m. /Rubriken träder i kraft I:2014-05-01/

10 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare

och som har uppehållsrätt ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter det att han eller hon kom till Sverige. Detta gäller dock inte för en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd eller som inom tre månader från ankomsten till Sverige har ansökt om ett sådant tillstånd. Lag (2014:198).

11 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Om det kan antas att en EES-medborgares familjemedlem är skyldig att ansöka om uppehållskort enligt 10 §, får Migrationsverket förelägga honom eller henne att fullgöra denna skyldighet. Migrationsverket får även förelägga familjemedlemmen att lämna in sådana handlingar som är nödvändiga för att uppehållskort ska kunna utfärdas. Lag (2014:198).

12 § Ett föreläggande enligt 11 § får förenas med vite.

Fråga om utdömmande av vite prövas av migrationsdomstol på ansökan av Migrationsverket.

Vid prövning av en fråga om utdömmande av vite får även vitets lämplighet bedömas. Lag (2006:448).

12 a § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Migrationsverket ska utfärda

1. intyg om permanent uppehållsrätt till en EES-medborgare som har ansökt om sådant intyg och som har permanent uppehållsrätt,
2. uppehållskort till en EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare, om han eller hon har ansökt om sådant kort och har uppehållsrätt, och
3. permanent uppehållskort till en EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare, om han eller hon har ansökt om sådant kort och har permanent uppehållsrätt. Lag (2014:198).

Bemyndiganden

13 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3–7 §§. Lag (2014:198).

14 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Regeringen får meddela föreskrifter om vilka handlingar som ska lämnas vid ansökan om uppehållskort. Lag (2014:198).

Kategori 1: Arbetstagare och egen företagare i Sverige

Följande gällde 2005 och jag tror att det fortfarande är giltigt när det gäller uppehållsrätt som arbetstagare. Begreppet "arbetstagare" vad avser fri rörlighet har en gemenskapsrättslig innebörd och det får inte ges en nationell tolkning. De kriterier som EG-domstolen fastställt är bindande för alla medlemsstater.

1. Arbetet som utförs är en faktisk och genuin ekonomisk aktivitet.
2. Arbetstagare utför, under en viss tid, mot ersättning, arbete av ekonomiskt värde åt någon annan under dennes ledning.
3. Det är inte nödvändigt att arbetstagaren kan försörja sig på sin inkomst, men det får inte vara så ringa att det i praktiken är av helt marginell och underordnad betydelse, se Kammarrätten i Göteborgs dom 11 juni 2010, mål nr 3177-09.
4. Något direkt krav på att lönen ska utges i form av pengar finns inte. Även den som får lön i form av kost och logi kan betraktas som arbetstagare. (Som jag ser det krävs det dock mycket speciella omständigheter för att vi ska betrakta någon som anställd om den inte får lön. Ett fall gällde en person som under ett och ett halvt år vistats i ett annat land i en form av kooperativt leverne och därmed klarat sig. Domen gällde inte bistånd till uppehälle, han klarade sig även fortsättningsvis, utan om han skulle få stanna i landet. Jag tycker exempelvis inte att den som "jobbar" som hembiträde och får "betalt" med gratis sängplats och mat är att betrakta som "anställd" och därmed har uppehållsrätt. (Oklart om denna bedömning fanns med i Göteborgsdomen ovan)
5. En musiklärare som arbetade tolv timmar i veckan ansågs uppfylla kravet på anställd och därmed ha uppehållsrätt. I ett annat rättsfall har det räckt med tio timmar i veckan.

Prop 2005/06:77 Genomförande av EG-direktivet om unionsmedborgares rörlighet inom EU och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, på sidan 183 finns angivet källor till ovanstående. På "eur-lex.europa.eu/sv/index.htm" kan man söka i EU:s databaser (även om jag inte lyckats nå t vidare).

Enligt likabehandlingsprincipen har en företagare från annat EES-land lika mycket (litet?) rätt till bistånd som svenska företagare (enligt kommunallagen 2 kap 8 §), dvs bistånd kan vara aktuellt i akut nödläge om inte annan lösning finns.

Kategori 2: Arbetssökande med en verklig möjlighet att få en anställning

Vi ska alltså utreda om den sökande har "en verklig möjlighet att få en anställning". Detta beror dels på den enskildes förutsättningar, dels på den lokala arbetsmarknaden.

Personliga förutsättningar: Språk, Specialkunskaper, Kontakter, Hur väl genomtänkt/planerat?

Lokala arbetsmarknaden: Af:s bedömning, har de någon möjlighet att komma med en kvalificerad gissning hur lång tid det kan antas ta innan sökanden har en anställning? Finns tänkbara jobb? Finns personer med liknande kvalifikationer å hur länge har de stått till arbetsmarknadens förfogande?

Tidsperspektiv för arbetssökande EES-medborgare?

Sex månader enligt Antonissendomen (EG-domstolen, mål C-292/89) från åttiotalet eller jämföra med a-kassans tre månader som gäller 2014?

Kan det antas att de arbetssökande som regel lämnar landet om de inte får något arbete? (Regeringens proposition 2005/06:77 sidan 110)

Jag tycker att det är väldigt märkligt att EG-domstolens dom i Antonissen-situationen, ska användas som mått för utredningstiden för att kunna se om någon "har en verklig möjlighet att få en anställning"!!?! Domen säger att det under 80-talet var OK för Storbritannien att ha en **maxgräns** på sex månader. Lämplig minimigräns på 10-talet??

Oavsett detta är det viktigt att vi talar om för en arbetssökande EES-medborgare som beviljas bistånd att det är för en månad i taget och så länge som vi bedömer att det finns en "verklig chans att den får en anställning".

Ur Antonissendomen: "kan en tidsfrist på sex månader --- inte anses otillräcklig för att ge de berörda personerna möjlighet att, i värdlandet, informera sig om de erbjudanden om anställning som motsvarar deras yrkesmässiga kvalifikationer och att, i förekommande fall, vidta nödvändiga åtgärder för att bli anställd och en sådan tidsfrist inskränker således inte den ändamålsenliga verkan av principen om fri rörlighet."

I UtL 3 a kap, 5 a § anges att de som haft en anställning kortare tid än tolv månader har uppehållsrätt som anställd i sex månader efter avslutad anställning om den anmält sig på Af. Den regeln skulle sakna betydelse om det skulle vara en sexmånadersgräns för alla...?

Kategori 3: Studerande

De ska kunna försörja sig själv och sina familjemedlemmar, vilket gör att vi inte har så många ansökningar ifrån denna kategori. Kan exempelvis vara i akut nödlägen och då gäller likabehandling.

Kategori 4: Med tillräckliga inkomster/tillgångar för att klara sig själv

Ligger i förutsättningarna att denna grupp inte blir aktuella hos oss. Om det är akut nödläge, exv bankstrul, kan de dock vara berättigade bistånd. Jag tror att det i en sådan situation skulle bli fråga om "förskott på förmån", beviljas enligt SoL 4 kap 1 § med villkor om återbetalning.

Familjemedlem: exempelvis barn som är beroende av sin förälder

En 26-årig kvinna från Filippinerna ansågs vara beroende av sin mor som tjugotre år tidigare lämnat henne till sin mor (det vill säga till flickans mormor). Mamman hade därefter flyttat till Tyskland. Fått medborgarskap där. Gift sig med en norsk man. Bosatt sig i Sverige. Under flera år hade de regelbundet skickat pengar till dottern. Migrationsöverdomstolen frågade EU-domstolen om 26-åringen skulle anses vara beroende av mamman för sin försörjning.

Det måste vara styrkt att det föreligger ett faktiskt beroendeförhållande i släktingens ursprungsland. "Det är däremot inte nödvändigt att fastställa varför beroendeställning föreligger och därmed varför bistånd ges." Det räcker med att visa att pengar regelbundet och under lång tid överförts för att släktingen skulle kunna sörja för sina grundläggande behov i ursprungslandet. Det kan inte "krävas att släktingen dessutom visar att hon försökt att få ett arbete, få hjälp för sin försörjning från ursprungslandets myndigheter och/eller på annat sätt klara sin försörjning men att detta inte har varit möjligt". EU-domstolen 16 januari 2014 (mål C-423/12)

Migrationsöverdomstolen 15 april 2014, mål nr UM 10697-11

Socialstyrelsen har gett ut en skrift om "Rätten till socialt bistånd för medborgare inom EU/EES-området" som med hjälp av domar och olika exempel förklarar regelverket. Finns på Socialstyrelsens hemsida.
(Enklarest att hitta genom sökfunktionen - tror jag)

I Migrationsverkets "Handbok i migrationsärenden" finns det ett 70-tal sidor om uppehållsrätt och hur Migrationsverket bedömer de olika kategorierna, ex v anställda och sambor. Även om den är skriven för Migrationsverket, så finns det användbara fakta som även socialtjänsten kan ha användning för - när Migrationsverket nu, sedan 1 maj 2014, slipper ifrån en hel del ställningstagande i samband med att de flesta slipper att registrera sig. Finns på Migrationsverkets hemsida, Om Migrationsverket => Styrning och uppföljning => Lagar och regler => Handbok i migrationsärenden, eller "Sök"

Steg 2: "Vanlig" utredning.

Uppfyller den sökande socialtjänstens villkor för att få bistånd?

Gör den så gott den kan?

Är det sökta nödvändigt för en skälig levnadsnivå?

Går det att lösa på annat sätt?

Medverkar den i utredningen, så att vi får fram tillräckligt beslutsunderlag?

Kammarrättsdomar om krav på planering

Skäligt med krav på två månaders egen försörjning efter flytt

Såsom make till den irakiska medborgaren NNs - som är bosatt i Sverige sedan maj 2009 - har NNo beviljats uppehållstillstånd i Sverige. Han vistas således lagligt i landet och i Linköpings kommun. NNs och NNo, som båda är i 20-årsåldern, har var för sig varit självförsörjande innan NNo flyttade till Sverige. Det bör ha stått klart för dem att de i vart fall under en inledande period skulle sakna tillräckliga medel för sin försörjning efter det att NNo flyttat till Sverige. Det har inte framkommit att flytten var akut, även om det får förutsättas att makarna på sikt vill leva och bo tillsammans för att vara tillförsäkrade en skälig levnadsnivå. Enligt kammarrättens mening är det i ett fall som detta dock rimligt att kräva att makarna planerar och tar ansvar för sin gemensamma försörjning i Sverige, i vart fall under en inledande period. Den av socialnämnden tillämpade tiden om ca två månader framstår som skälig. NNs och NNo kan inte anses ha gjort vad som rimligen kan krävas av dem. Det har inte heller framkommit att de varit i någon nödsituation. Kammarrätten i Jönköping 20 april 2011, mål nr 2422-10

Fel att ställa krav på tre månaders försörjning efter flytt

Den enskilde har enligt rättspraxis en skyldighet att planera sin ekonomi i sådana situationer där det finns anledning att räkna med att han eller hon kan komma att sakna medel för sin försörjning (se t.ex. RÅ 1997 ref. 2). Denna skyldighet gör sig inte minst gällande när man avser att flytta till ett annat land. Frågan är dock för hur lång tid bistånd kan nekas med hänvisning till skyldigheten att planera sin ekonomi. Enligt kammarrättens mening saknas det stöd i lagstiftning och rättspraxis för att med denna motivering vägra en person bistånd i tre månader efter en flytt jfr Socialstyrelsens yttrande i Kammarrätten i Sundsvalls mål nr 1929-09, dom den 16 april 2010). Stadsdelsnämnden har därför inte haft fog för att avslå NN och hans frus ansökan om bistånd med hänvisning till deras skyldighet att planera sin ekonomi. Om paret i övrigt är berättigat till bistånd och i så fall med vilket belopp har inte prövats av nämnden.

Kammarrätten i Göteborg 14 april 2011, mål nr 5094-10

Flytt från Göteborg till Haparanda var inte Ok

KR Sundsvall 21 september 2010, mål nr 464-10

Flytt från Umeå till Gävle var Ok

Kammarrätten i Sundsvall 23 februari 2010, mål nr 2722-08

Slutsats: Om sökanden väljer att flytta till en annan kommun är detta i sig inget skäl för att avslå en ansökan om ekonomiskt bistånd. Det avgörande är på vilket sätt det påverkar sökandes möjlighet till egen försörjning. Om flytten minskar sökandes möjlighet att få annan försörjning kan detta vara en anledning att utreda om den sökanden verkligen gjort allt den kan för att bli självförsörjande så fort som möjligt.

Kan det vara ett rimligt krav att sökanden som planerar en resa åxå planerar för sin försörjning till dess att den rimligtvis hittar försörjning dit den reser?

Personer med missbruksproblematik

Socialnämnden tyckte att missbrukarens behov av boende kunde tillgodoses genom att han flyttade in i kommunens boende, där han dessutom skulle få hjälp med sitt missbruk. Kammarrätten i Sundsvall tyckte att det var rätt att avslå ansökan.

Tre paragrafer var aktuella:

SoL 4 kap 1 § som säger att bistånd beviljas till "den som inte själv kan ...", dvs sökanden ska göra vad den kan för att få annan försörjning;

SoL 4 kap 3 § som säger att riksnormen kan reduceras om det finns särskilda skäl, exv att biståndet används till annat än vad det är avsett till (exv missbruk) och

SoL 5 kap 9 § som säger att nämnden ska noga bevaka att planerad plan för hjälp och stöd fullföljs

Regeringsrättens dom, Regeringsrättens Årsbok 2009, referat nr 103 (RÅ 2009 ref 103).

SoL 4 kap 1 §

En arbetslös biståndssökande som kan arbeta ska genom att t.ex. aktivt söka arbete själv göra vad den kan för att på sikt bli självförsörjande. Socialtjänsten har också ett ansvar för att erbjuda den enskilde behövlig hjälp för att kunna uppnå detta.

När det gäller personer som på grund av t.ex. allvarligt missbruk inte bedöms kunna klara av att försörja sig själva måste socialtjänstens insatser emellertid ges en annan inriktning. I dessa fall har myndigheten att i första hand erbjuda honom eller henne hjälp mot missbruket.

Lagstiftaren har betonat att i det arbetet ska principerna om frivillighet och självbestämmande vara vägledande. Det framgår också av förarbetena att lagstiftaren inte har velat ge socialtjänsten möjlighet att vid prövningen av rätten till försörjningsstöd uppställa andra krav än vad som följer av 4 kap. 4 - 6 §§ SoL. (Jag tycker att denna, regeringsrättens, formulering är konstig eftersom SoL 4:1 säger att "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd", vilket bör väl innebära att det krävs att den enskilde gör det den kan för att få bistånd????)

SoL 4 kap 3 §

En annan sak är att socialnämnden enligt 4 kap. 3 § andra stycket SoL kan beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå i ett enskilt fall, om det finns särskilda skäl för det. Bestämmelsen är emellertid inte aktuell i detta mål, eftersom de kostnader som nämndens avslagsbeslut omfattade, för boende och fackföreningsavgift, inte ingår i riksnormen.

SoL 5 kap 9 §

Kammarrätten har, under åberopande av intentionerna bakom 5 kap. 9 § SoL, funnit att nämnden haft fog för sina beslut, eftersom en utbetalning av bistånd i förevarande fall skulle innebära att nämnden medverkade till P.S:s fortsatta missbruk. En sådan

tolkning och tillämpning av 5 kap. 9 § SoL är enligt Regeringsrättens mening inte riktig. Som framgått ovan syftar den bestämmelsen till att framhålla dels socialtjänstens ansvar för aktivt uppsökande och motiverande

arbete, dels att vård och behandling ska planeras i samförstånd med den enskilde missbrukaren.

Kontentan av detta:

Det kan således inte uppställas villkor för en missbrukare att han eller hon ska delta i t.ex. ett visst rehabiliteringsprogram. Om försörjningsstödet villkoras i sådana hänseenden innebär det i praktiken att myndigheten tillämpar en sanktion som socialtjänstlagen inte ger utrymme för. Regeringsrätten finner på grund härav att socialtjänsten inte kan vägra en missbrukare försörjningsstöd av det skälet att han eller hon inte vill godta, eller inte fullföljer, viss planering eller vissa insatser som har till huvudsakligt syfte att rehabilitera honom eller henne från missbruket (jfr RÅ83 2:70 och RÅ84 2:86).

Men delta i utredning

Socialstyrelsen skriver på sidan 21 i sina Allmänna råd (SOSFS 2013:1) "Om en enskild trots särskild begäran inte förser nämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör nämnden i regel kunna avslå ansökan."

Det finns några kammarrättsdomar där det bedömts att sökanden genom att inte komma på besök (exv Kr i Stockholm 17 maj 2004, mål nr 790-04), eller vägrat deltagit i planeringssamtal (exv KR i Göteborg 13 december 2010, mål nr 3220-10), inte visat att den varit berättigad till bistånd.

Inte använda biståndet till annat

Enligt 4 kap. 3 § andra stycket SoL kan socialnämnden beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå i ett enskilt fall, om det finns särskilda skäl för det. Detta kan t.ex. gälla en missbrukare som uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för (prop. 1996/97:124 s. 170).

Kammarrätten i Jönköping ansåg 25 april 2013, mål nr 2942-12, "Utredningen i målet talar för att NN hade ett pågående missbruk i anslutning till den aktuella biståndsperioden. Det fanns till följd av detta befogad anledning befara att biståndet skulle komma att användas till annat än vad det var avsett för. Det har därför funnits särskilda skäl att på sätt nämnden gjort beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå."

Matpengar? Svält? Eget ansvar? Vårt ansvar?

I samma ärende anser kammarrätten att en missbrukare kan nekas matpengar, med motivering att behovet hade kunnat tillgodoses om inte tidigare inkomst använts till annat. Detta går helt emot regeringsrättsdomen RÅ 1995 ref 56, som slår fast att om sökande saknar mat och möjligheter att skaffa det, ska bistånd beviljas till det, oavsett anledning till situationen. Senare kammarrättsdomar har bedömt att detta inte gäller om sökande sätter i system att göra åt sina pengar till annat för att sedan söka bistånd till mat (exv KR Stockholm 9 december 2009, mål nr 4712-09 avslag matpengar och KR Göteborg 28 januari 2011, mål nr 1688-10 bifall matpengar).

Studeringe

Har vuxenstuderande rätt till försörjningsstöd?

I förarbetena till SoL (propositionen 1979/80:1 del A s. 201) anförde departementschefen bland annat följande: "Det bör rent principiellt inte vara en uppgift för socialtjänsten att svara för vuxnas kostnader i samband med studier utan grundregeln bör vara att socialbidrag inte ska utges till studerande som i övrigt är arbetsföra".

I Socialutskottets betänkande 2000/01:SoU18 Ny socialtjänstlag mm, står det på sidan 32: "När det gäller socialbidrag till studenter är enligt praxis den som uppbär studiestöd inte berättigad till bistånd annat än i akuta situationer. Den enskilde är i stället hänvisad till att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande".

Vuxenstuderande ska kunna finansiera sina studier inom ramen för samhällets studiefinansieringssystem och är därför generellt sett inte berättigade till socialbidrag.

Undantag görs för invandrare i SFI-undervisning (Socialstyrelsens Allmänna råd), samt för dem som beviljats studier som arbetsmarknadsåtgärd.

Gymnasiestuderande ungdomar under 21 år räknas in i familjens socialbidragsnorm (Föräldrabalken 7 kap 1 §).

Kan vi kräva att studerande på grundvuxnivå tar studielån?

Nej, men **den får inget bistånd**. SoL 4 kap 1 § "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd" betyder att kommunen inte har rätt att bevilja bistånd enligt 4:1? Tveksamt om en kommun har möjlighet att införa "kommunalt studiestöd" och rent generellt bevilja ek bistånd till grundvuxstuderande som i övrigt uppfyller kraven för att få försörjningsstöd.

Hur hanteras ansökan från hushåll där den ena parten är studerande med studiemedel och den andre parten är arbetslös?

Med hänsyn till ovanstående citerade grundregel från lagens förarbete, ska även den studerande parten ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att anses göra vad den kan för att bli självförsörjande.

Det torde inte vara ovanligt att studerande jobbar extra för att klara sin ekonomi, vilket kanske kan vara en anledning till att studerande som regel inte ska beviljas bistånd. Men det kan finnas sökanden som av någon anledning inte kan/orkar med studier och extrajobb, och som behöver utbildningen för att så snabbt som möjligt kunna bli självförsörjande. Om det finns sådana särskilda skäl kan försörjningsstöd beviljas även till hushåll där en part (eller båda parterna) är studerande och det ordinarie studiestödssystemet utnyttjas till fullo men inte räcker till att ha en skälig levnadsnivå.

Socialstyrelsen anser i sin handbok "Ekonomiskt bistånd" att det är möjligt "att helt bortse från den studerande och endast grunda beräkningen på den andra partens eventuella inkomster och hälften av utgifterna i hushållet. Det betyder alltså att den studerande hålls utanför beräkningen." Ett annat alternativ är att hantera hushållets ekonomi som vanligt, det vill säga att räkna med den studerande och dennes inkomst (sidan 125).

Om vi bortser från den studerande och dennes del av hushållets kostnader så innebär det att hushållet antagligen hamnar över eller under en skälig levnadsnivå, vilket i mina ögon känns svårt att motivera när vi beslutar om ekonomiskt bistånd.

Om CSN (Centrala studiestödsnämnden) inte beviljar studiestöd

Om den enskilde har förbrukat sin rätt till ytterligare studiestöd från CSN bör det ändå göras en bedömning hur sökande snabbast kommer ut i egen försörjning. Den enskildes motivation och förmåga spelar naturligtvis stor roll. Jobsökande, deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, behandlingskontakter eller liknande kan vara alternativ som antas snabbare leder fram till egen försörjning. Att någon, tidigare år av någon anledning, misslyckats med sina studier och därmed inte uppfyller CSN:s villkor, utesluter inte alltid att studier är det bästa för den sökande.

Det finns även utbildningar som varken berättigar till studiestöd från CSN eller är arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta kan vara en anledning till att vi, ska vara mycket försiktiga (=göra mycket grundlig utredning i det enskilda fallet om utbildningen är bästa alternativet) innan vi beviljar bistånd till den som vill gå på en sådan utbildning.

Studierande på ungdomsgymnasiet har möjlighet till studiemedel fr o m hösten det år de fyller tjugo år. Föräldraansvaret gäller till tjuogoettårsdagen. Bistånd till föräldrarna för att täcka ungdomens försörjning eller hänvisa till att behovet kan tillgodoses på annat sätt, dvs studiemedel?

Föräldrabalken 7 kap Om underhållsskyldighet

1 § Föräldrarna skall svara för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. När föräldrarnas underhållsskyldighet bestäms skall hänsyn tas till barnets egna inkomster och tillgångar samt till barnets sociala förmåner under beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa.

Åsså SoL 4 kap 1 § om att "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd".

Det vill säga att barnet kan själv tillgodose sitt behov genom att ta studielån och därmed torde behovet kunna tillgodoses på annat sätt, vilket gör att bistånd i dessa situationer inte ska beviljas enligt SoL 4 kap 1 §.

Kan vi minska biståndet när ungdom skolkar från gymnasiet och på så vis går miste om studiehjälp?

NN hade inte fullföljt sin planerade skolgång och därför fått indraget studiestöd och inte beviljats underhållsstöd. NN kan inte anses ha utnyttjat de möjliga alternativ till sin försörjning som funnits tillgängliga för honom. Han kan därför inte anses ha uppfyllt de krav som ställs för beviljat ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Socialnämndens beräkning av inkomstunderlaget (räkna med studiestöd och underhållsstöd som inkomst) är således korrekt och överklagandet skall därför avslås.

Kammarrätten i Jönköping 3 oktober 2006, mål nr 2678-06

Men: Regeringsrätten, 5 juli 2000, mål nr 5135-1998

I den enskildes skyldighet att efter förmåga bidra till sin egen försörjning ingår att delta i sådan verksamhet som jämfälls med arbete/arbetssökande. Gymnasieskolan är en allmän utbildningslinje inom ordinarie utbildningssystem. Dit kan hänföras universitets- eller högskolestudier oavsett om de är direkt yrkesinriktade eller inte. Ingen av dessa studiegångar kan jämföras med arbete eller de åtgärder, som anordnas speciellt för arbetslösa inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Redan av prop. 1996/97:124 framgår att regeringen inte syftat på annan verksamhet, än sådan som avser arbetslösa. Den enskilde har således rätt att avbryta studierna och i stället ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och/eller delta i sådan verksamhet som socialnämnden kan ställa som villkor för att bevilja socialbidrag.

I de fall som socialnämnden kan ställa krav på den enskilde enligt 6 c § SoL (nuvarande 4 kap 4 §) måste socialnämnden först utreda den enskildes förutsättningar och behov och bedöma vilken verksamhet som bäst tillgodoser dessa (prop. 1996/97:124, s. 77). Verksamheten skall dessutom enligt 6 c § utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Socialnämnden skall samråda med länsarbetsnämnden innan beslut fattas.

Socialnämnden har gjort upp en arbetsplan för NN, som innebär att han skall godta erbjudet arbete, praktikplats eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt normer och riktlinjer i Västerviks kommun. Denna plan kan emellertid knappast anses relevant, då den inte förefaller att bygga på någon utredning, och då han inte erbjudits någon konkret åtgärd. Ansökan har inte heller avslagits enligt 6 d § (nuvarande 4 kap 5 §).

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Såvitt framgår av utredningen saknade NN möjlighet att själv tillgodose sina behov då han skildes från gymnasieutbildningen och föräldrarnas underhållsplikt gentemot honom bortföll. Han anmälde sig emellertid till arbetsförmedlingen och får anses ha stått till arbetsmarknadens förfogande. Det har inte gjorts gällande att han avböjt att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet som erbjudits honom. Mot bakgrund härav finner Regeringsrätten att grund saknas för att vägra NN det sökta biståndet.

Studierande behövde inte använda sina pengar till att betala junihyra

S.K. uppbar studiemedel fram till terminens slut. Studiemedel är avpassade till terminen och avsedda att täcka levnadskostnader som hänför sig till denna. Det saknas därför grund för att i ett biståndsärende kräva att den studerande med studiemedel ska täcka kostnader som hänför sig till tid efter terminens slut. Överklagandet ska således avslås.

HFD 2011 ref 56

(Jag tycker att det är oerhört konstigt att studeranden inte behöver ta av sitt studiestöd för att betala junihyran - även om de kan det och ändå ha en skälig levnadsnivå! När Regeringsrätten skulle döma om ideellt skadestånd skulle räknas med som inkomst hänvisade de till regeringens uttalande: Frågeställningen måste ses mot bakgrund av socialbidragets funktion som det yttersta skyddsnätet för människors försörjning. De flesta människor försöker med egen kraft lösa sina ekonomiska problem och först när inga andra möjligheter står till buds till försörjning kan socialbidrag komma i fråga. För att principen för socialbidrag ska kunna upprätthållas gentemot dem som gör sitt yttersta för att klara sin försörjning kan det inte vara rimligt att tillgångar inte avräknas i sedvanlig utsträckning vid prövningen. Utan att i grunden göra om socialbidragets konstruktion är det därför inte möjligt att generellt skydda vissa tillgångar mot att beaktas vid prövning av rätt till ekonomiskt bistånd. I sammanhanget kan även nämnas att kommunerna enligt kommunallagen (1991:900) har att behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat (likställighetsprincipen). **Mot bakgrund av lagtextens utformning finner Regeringsrätten det dock inte möjligt att bortse från en sådan tillgång vid prövning av rätten till försörjningsstöd, RÅ 2010 ref 42.**

Dvs Regeringsrätten anser att det inte går att göra undantag för brottsoffer, som det enligt SoL 5 kap 11 § hör till socialnämndens uppgifter "*att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation*". Däremot kan studerande alltså använda sitt studiemedel till saker som inte anses vara nödvändigt för en skälig levnadsnivå och ändå ha laglig rätt till ekonomiskt bistånd till den del av junihyran som gäller tid efter terminslut. Men den misshandlade kvinnan måste använda sitt ideella skadestånd till att betala sin hyra!!! Rättssäkerhet? Likhet inför lagen? Lagstöd? Skillnad på pappersvärlden, lagens fina ord, och verkligheten, regeringsrättens dom? Medelklassperspektiv - regeringsrätten identifierar sig

med studerande men är främmande för utsattas situation?)

Inte reducerad "ferienorm"

HFD-domen ovan berörde inte kammarrättens åsikt (Kammarrätten i Jönköping 13 augusti 2010, mål nr 1999-10) att ferier var tillfälligt akut nödläge och att studenter då bara skulle beviljas reducerad norm. Detta gick dock samma kammarrätt senare själv emot (26 januari 2011, mål nr 2015-10) De konstaterar då att normen inte ska reduceras bara för att behovet bedöms vara kortvarigt.

Normöverskott

Det har varken i lag eller praxis fastslagits hur många månader före en ansökan som den sökandes inkomster skall beaktas.

Kammarrätten i Stockholm 7 maj 2001, mål nr 6658-2000

Inkomster kalendermånaden före den månad som beräkningen avser

Inkomst- och beräkningsperiod. Socialnämnden bör i regel beräkna ekonomiskt bistånd utifrån de inkomster hushållet hade kalendermånaden före den månad som beräkningen avser. Inkomster som hushållet har fått tidigare bör i regel inte påverka beräkningen, om de inte var mycket höga eller avsedda för en viss längre tidsperiod, t.ex. ett avgångsvederlag.

Nämnden bör kunna ställa större krav på ekonomisk planering av en person som har vetat om att den egna inkomsten kommer att upphöra och tidigare har mottagit ekonomiskt bistånd.

Socialstyrelsens Allmänna råd (SOSFS 2013:1) sidan 20

Andra inkomster ger högre levnadsnivå, uppdämda behov

Försörjningsstödet syfte är att fungera som en kortsiktig försörjningskälla och att bara träda in tillfälligt vid kortare perioder av försörjningsproblem. Försörjningsstödet är utformat efter detta syfte.

Nivån på stödet förutsätter att människor före och efter bistandsperioden har möjlighet att leva på en ekonomisk nivå som är högre än försörjningsstödet. Det beror på att hushåll under dessa perioder ska ha möjlighet att tillgodose de behov som inte ryms inom försörjningsstödet, till exempel köpa möbler och husgeråd, och ha råd med tandvård och rekreation.

Detta gör det nödvändigt att acceptera inkomster över försörjningsstödsnivån under de perioder då ett hushåll *inte* har försörjningsstöd.

Socialstyrelsens handbok "Ekonomiskt bistånd", 2013, sidan 124

Förtusebart inkomstbortfall, känt till våra regler - två månader bakåt

"Även i M.G:s fall är det fråga om en nyansökan. Han har emellertid haft anledning att räkna med att han efter studiernas avslutande kunde komma att sakna medel till sin försörjning. Enligt Regeringsrättens mening har omständigheterna varit sådana att det får anses ha ålegat M.G. att planera sin ekonomi så att han kunnat spara en del av det uppkomna överskottet. Socialnämnden har därför haft fog för att vid bistandsberäkningen ta hänsyn till inkomster som han uppburit under december 1994." Ansökan gällde bl a för februari.

RÅ 1997 ref 2

Oförutsett inkomstbortfall

"Enligt egen uppgift, som inte motsagts i målet, hade han inte haft anledning att räkna med att han skulle bli utförsäkrad vid den tidpunkt då detta faktiskt skedde. --- Såvitt framkommit av utredningen i målet har omständigheterna i P.A:s fall inte varit sådana att det kan anses ha ålegat honom att planera sin ekonomi på det sätt som kammarrätten angett i sina domskäl".

RÅ 1994 ref 50

Inkomst 27 augusti räknades med vid beräkning för december, normöverskottet räknades sedan med vid beräkning för februari

"Vid normberäkningen för december 2009 har nämnden beaktat inkomster som NN har haft från och med den 27 augusti 2009. Nämnden har härvid funnit att NN har haft

normöverskott för september, oktober och november vilka överförts till normberäkningen för december 2009. Det normöverskott som beräknats för december 2009 har överförts till normberäkningarna för januari och februari 2010."

Sökanden hade tidigare fått bistånd och ansåg därför känna till reglerna och borde ha sparat av sitt normöverskott ansåg nämnden, vilket kammarrätten höll med om. För att undvika bostadslöshet hade bistånd beviljats till hyran. Det kanske kan tyckas lite svårt att motivera sökanden att ta arbete om all lön som överstiger normen ska sparas för att täcka nästkommande fem månaders behov ...?

Kammarrätten i Stockholm, 8 dec 2010, mål nr 4880-81—10

Inkomst i september inte räknas med för december

"Mot bakgrund av de uttalanden från Socialstyrelsen som redovisas i förvaltningsrättens dom och med beaktande av löneutbetalningarnas storlek anser kammarrätten i likhet med förvaltningsrätten att det framräknade överskottet för november månad, vilket har sin grund i löneutbetalningarna i augusti och september, inte ska tas med i den ekonomiska beräkningen för december månad 2010"

Kammarrätten i Jönköping, 8 juni 2011, mål nr1331-11

Lånat för att hinna betala räkningar

Sökanden hade enligt kontoutdraget en insättning på ett tusen kronor den 28 juni. Socialnämnden hade räknat med det som inkomst inför augusti, eftersom det inte framkommit vid ansökan för juli. Sökanden ansåg att det inte skulle räknas med som inkomst eftersom hon (enligt KR-domen, men inte enligt FR-domen) skulle betala tillbaka pengarna hon lånat för att betala räkningar i tid. Förvaltningsrätten (FR) tyckte att det inte skulle räknas med eftersom insättningen var i juni och de tyckte att enbart inkomster i juli skulle ligga till grund för beräkningen för augusti. Kammarrätten (KR) tyckte dock att det var rätt att ta med insättningen. Ingen av domstolarna berörde att sökanden uppgav att det rörde sig om ett lån för att betala räkningar, vilket kan tolkas som att detta saknade betydelse?

Kammarrätten i Jönköping, 24 mars 2014, mål nr 3399-13

Matpenger när överskottet förbrukats

"NN:s ansökan om bistånd avsåg endast ett visst akut nödtillfälle. Vid sådant förhållande ankom det på nämnden att lämna henne det bistånd som hon vid detta tillfälle inte själv kunde tillgodose. Det saknar därvid betydelse att NN genom eget agerande kan anses ha vållat sitt nödläge. "

RÅ 1995 ref 56

Hur länge ska normöverskott räknas med? Individuell bedömning i varje enskilt fall... Kan vara klokt att ha likartade rutiner för att undvika alltför olika bedömning mellan handläggare/ärenden.

JO anser att sökande ska ha ett överklagbart avslagsbeslut om vi räknat med ett normöverskott från tidigare månader (13 september 2012, dnr 2559-2011).

Jag tycker att det verkar konstigt ... men utgångspunkten är att sökanden inte tagit med det i sin ansökan och att det därför får anses gå den sökande emot.

Kan vi minska kommande bistånd med den summa som sökanden fått till kostnader för umgänge som inte blivit av?

I målet är utrett att AA beviljats ett ekonomiskt bistånd om 938 kr avseende kostnader som skulle uppkomma under ett umgänge med hans dotter. Det är vidare utrett att kostnaderna i fråga inte uppstod.

Nämnden skriver: AA har fått tydlig information och har haft alla möjligheter att planera sin ekonomi utifrån det egna ansvaret och spara de 938 kr som utbetalats för umgänge.

HFD fastslår att: En socialnämnd kan i en sådan situation återkräva beloppet genom en frivillig uppgörelse med sökanden. Om en uppgörelse inte kan komma till stånd kan nämnden antingen väcka talan om förutsättningar föreligger för detta eller efterge ersättningskyldigheten. Det finns inte något utrymme för en korrigerig eller kvittning av det slag som är aktuellt i målet. Överklagandet ska således avslås

Högsta förvaltningsdomstolen (26 april 2013, mål nr 2486-12, HFD 2013, ref 18)

Men vad tyckte kammarrätten i Jönköping, tio dagar efter

HFD:s dom, om NN som i present av sin mamma fått en veckas utlandsvistelse till sig och två av sina barn?

Nämnden hade avslagit för hela månaden, pga att den sökande (som var sjukskriven) varit utomlands en vecka.

Kammarrätten: Mot bakgrund av det ovan anförda kan det inte sägas framgå att NN genom att vara utomlands försenat familjens möjligheter att bli självförsörjande. Det finns inte heller uppgifter i utredningen som visar att NN under den tid han befann sig utomlands skulle ha fått del av olika rehabiliteringsinsatser och därigenom ha blivit i stånd att bidra till familjens försörjning.

Med hänsyn härtill har familjen haft rätt till försörjningsstöd för juli 2012.

NN får genom den utlandsresa han blivit bjuden på anses ha fått sina egna och två av barnens behov tillgodosedda på annat sätt under tiden 16 - 23 juni 2012. På så sätt har en inbesparad kostnad uppstått i juni 2012 som ska beaktas vid beräkningen av försörjningsstödet för den efterföljande månaden. Med hänsyn härtill ska från försörjningsstödet för juli 2012 avräknas ett belopp motsvarande en vecka för NN och två av barnen.

Kammarrätten i Jönköping, 6 maj 2013, mål nr 270-13

I kronofogdens förbehållsbelopp ingår dels boendekostnad, dels ett belopp som ska täcka vanliga levnadsomkostnader. Bland annat mat, kläder, hygien, telefon, försäkringar och andra mindre utgifter för tillfälliga behov. Det beloppet kallas normalbelopp och varierar beroende på familjesituation. Till exempel tillägg för barn.

Varje år publiceras föreskrifter om bestämmande av förbehållsbelopp med mera och för 2014 är normalbeloppet

4 680 kronor för en ensamstående vuxen

7 732 kronor för sammanlevande makar eller sambos

2 483 kronor för barn till och med 6 år

2 858 kronor för barn 7 år eller äldre

(Förr kallades detta existensminimum och) det är den minsta summa som den som av någon anledning är skyldig någon pengar ska ha kvar för att klara sig - även om den är skyldig många miljoner kronor för de grövsta tänkbara brott, även värre än bidragsbrott.

JOBBSTIMULANS

SÄRSKILDA BERÄKNINGSREGELN MM

SoL 4 kap

1 b § /Trädde i kraft I:2013-07-01/ För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §.

Vi bör ordna så att alla som kan tänkas uppfylla kraven får reda på vad som gäller. Tvåårsregeln kan vara särskilt viktigt att informera om så att sökanden som under en period klarar sig utan bistånd, men åter söker bistånd inom två år ska beräknas enligt den särskilda beräkningsregeln.

Nedanstående hittar vi i propositionen 2012/13:94 Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet.

Oförändrade villkor om att göra så gott man kan

Grundförutsättningen för rätt till bistånd enligt 1 §, dvs. att den enskilde först måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds, gäller alltså. Förslaget innebär därför i huvudsak ingen ändring i förhållande till nuvarande reglering och praxis. sidan 22

Behöver inte vara ny eller utökad inkomst

Bestämmelsen kommer att gälla alla biståndsmottagare som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd sex månader i följd. Detta gäller oavsett om biståndsmottagaren helt saknat arbetsinkomster under sexmånadersperioden eller om han eller hon under perioden haft vissa men inte tillräckliga arbetsinkomster för att kunna försörja sig själv. sidan 23

Inga undantag från sexmånadersvillkoret

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det inte ska vara möjligt att vid särskilda skäl kunna frångå kravet om att ha fått försörjningsstöd sex månader i följd. sidan 23 och 24.

Detta kan tolkas olika: ska vi vid nyansökan gå 29 månader bakåt för att se om sökande haft en sammanhängande sex-månadersperiod med försörjningsstöd och i så fall använda den särskilda beräkningsregeln (och kanske även informera alla som under den perioden uppfyller villkoren så att de kan få gjord en beräkning med nuvarande inkomster för att se om de, om man räknar bort 25 procent av lön, är berättigade till bistånd)? Eller gäller det för de som haft försörjningsstöd i sex månader i följd och fortfarande är kvar i systemet. För de som varit aktuella i sex månader och månaden därefter får inkomst av lön, som efter borträkning av 25 procent, inte räcker för att nå upp till norm omfattas därefter under två år av den särskilda beräkningsregeln - därom råder inget tvivel.

Gäller inte för andra inkomster exv sjukpenning eller pension

Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte sådana inkomster som träder i stället för eller grundas på anställningsinkomster, såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inte heller omfattas inkomst av kapital eller näringsverksamhet eller t.ex. ersättningar i form av skadestånd. Vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd räknar socialnämnden i regel med den enskildes

faktiska inkomst, dvs. inkomst efter skatteavdrag. Något annat är inte avsett i den nu föreslagna bestämmelsen. sidan 26

Gäller för person, inte för hushåll

För t.ex. två nyblivna sambor som tidigare bott var för sig och haft försörjningsstöd under olika lång tid, kommer däremot den särskilda beräkningsregeln enbart att gälla för den i hushållet som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd under sex månader i följd. Regeringens förslag omfattar alltså endast den biståndsmottagare som uppfyller villkoret i den föreslagna bestämmelsen. sidan 27

Följer med vid flytt till annan kommun

Det finns dock inget krav på att ha fått försörjningsstöd från en och samma kommun under sex månader i följd. Om den enskilde flyttar till en ny kommun under tvåårsperioden omfattas han eller hon dessutom alltså av den särskilda beräkningsregeln. sidan 27

Möjligt att spara "jobbstimulanspengar"

Med hänsyn till att förslaget ger den som har arbetsinkomster en något högre disponibel inkomst bör det finnas utrymme för den enskilde att välja hur inkomsten ska användas, för konsumtion eller för visst sparande, utan att det påverkar rätten till bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller. Om den enskilde efter denna period återigen är i behov av bistånd ska detta bedömas utan tillämpning av bestämmelsen. Huruvida ett sparande i ett enskilt fall då ska beaktas får bedömas av socialnämnden utifrån gällande rätt om hur tillgångar ska beaktas vid biståndsprövningen. sidan 27

Å hur gör vi när någon sparar många pengar och söker bistånd till exempelvis tandvård??? En fråga som kanske aldrig blir aktuell ... men jag gissar att om en domstol prövar en överklagan på ett avslag där vi hänvisat till att "behovet kan tillgodoses genom att ta de sparade medel som möjliggjorts tack vare den särskilda beräkningsregeln", så håller inte det eftersom den särskilda beräkningsregeln då kanske inte skulle kännas som någon motivationshöjare, någon jobbstimulans.

Rätt att ställa krav på praktik även för de som är över tjugofem år

I SoL 4 kap 4 § är nu åldersgränsen (tjugofem år) borta för att vi ska kunna ställa krav på att den som får försörjningsstöd ska delta i vår praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Men det ska fortfarande vara individuellt behovsprövat, tidsbestämt och beslutas efter samråd med arbetsförmedlingen.

Tidigare fanns en punkt som sa att det var möjligt att ställa detta krav på studerande under ferier. Det har nu tagits bort utan annan förklaring att den är onödig i och med att åldersgränsen tagits bort!? Jag har väldigt svårt att tro att en studerande, som om några månader ska återgå till skolan för att fullfölja sin utbildning har behov av "praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet" för att påskynda att den blir självförsörjande. Som jag ser det är det inte lagstiftarens mening att ta bort denna "kravmöjlighet", men i och med att punkten togs bort ur lagen så har jag svårt att se att det finns lagstöd för att använda SoL 4 kap 4 § för studerande under ferier.

Ungdomar ska få tjäna ett helt prisbasbelopp per kalenderår

Biståndsberättigade föräldrar kan få bistånd även till ungdomen så länge inte ungdomen tjänar mer än ett prisbasbelopp (44 400 kr under 2014 och 100 kronor ytterligare under 2015) under ett kalenderår. Det vill säga att en ungdom som under sitt bloggande från oktober till mars får ut tio tusen kronor i månaden påverkar inte föräldrarnas rätt till bistånd till ungdomens kläder och fritidsaktiviteter.

Beräknad kostnad 10 miljoner ... är det idag så många ungdomars inkomst som vi räknar med? Men tack ändå.

Fritidspeng

4 a kap. /Kapitlet trädde i kraft 2014-07-01/ Ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter

1 § Hushåll med barn som går i grundskolans årskurs 4–9 eller motsvarande i andra skolformer har rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökningstillfället

1. har försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 §, och
2. har haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden.

Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap.

Fritidspengen får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet enligt 4 kap. 3 § andra stycket tredje meningen.

2 § Om barnet bor varaktigt även i ett annat hushåll (växelvist boende) och båda hushållen uppfyller kraven i 1 § har respektive hushåll var för sig rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

Om bara ett av hushållen uppfyller kraven i 1 § har detta hushåll rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilket belopp fritidspengen får uppgå till.

VILKA SÖKANDE?

Sidhänvisningar till proposition **Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd** (2013/14:168).

Barn som går i grundskolan årskurs 4-9 eller motsvarande

Enligt Statistiska centralbyrån är det mer vanligt att barn i åldrarna 10-15 år deltar i en klubb eller förening än de äldre barnen. Därför vill regeringen i ett första steg rikta sig till denna åldersgrupp. Sidan 14
Efter två år bör det ske en utvärdering för att bland annat se om åldersspannet ska utökas. Sidan 26

En avgift för ett år framåt i maj för de som nästkommande månad går ur nian? Den avgift som sökanden betalat med ett normöverskott i juli innan barnet börjat i fyran?

Har försörjningsstöd vid ansökningstillfället och haft det under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden

Det vill säga att om kostnaden i sig gör att de kommer under norm räcker det inte.
De sex månaderna med försörjningsstöd behöver inte vara i följd. Sidan 15.

Fritidspengen är avsedd för de barn som under längre tid lever i hushåll med knappa ekonomiska resurser,

dvs. de som mottar försörjningsstöd under en längre tid. Men det ska inte försämra drivkrafterna till arbete.
Sidan 15

Respektive hushåll var för sig rätt till hälften

Inte ok att kräva att den andre parten ska betala mer eller att sökanden ska betala mer. Sidan 20

Om bara ett av hushållen uppfyller kraven i 1 § har detta hushåll rätt till hälften

Spelar ingen roll om den andre parten är stenrik. Sidan 21

VILKA AKTIVITETER?

Aktiviteterna ska vara 1) regelbundna, 2) ledarledda och 3) främja aktivt deltagande i samhällets gemenskap.

Syftet med lagen är bland annat att barn i ekonomiskt utsatta familjer ska få förbättrade möjligheter att delta i organiserade fritidsaktiviteter, pröva olika aktiviteter, ges möjlighet att slussas in i en större gemenskap, träna sig att uttrycka sina åsikter och därmed utveckla positiva relationer som för många kan vara ett positivt komplement till familj och skola.

Sidan 11

Krav på fritidsaktiviteten

Regeringen föreslår att en förutsättning för rätt till fritidspeng är att barnets fritidsaktiviteter är **regelbundna** och **ledarledda** samt **främjar** ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. Som fritidsaktivitet räknas t.ex. deltagande i **idrottsverksamhet, kulturverksamhet, friluftsliv** och **folkbildning**. Enligt regeringens mening ska fritidspengen syfta till att stimulera barn till ett utökat kontaktnät utanför hemmet och utöver det som finns inom ramen för skolans verksamhet. Att ingå i ett sammanhang med andra barn och vuxna är oftast en god skyddsfaktor mot utanförskap och kan innebära en känsla av delaktighet. Fritidspengen är avsedd för aktiviteter som barnet regelbundet deltar i och där barnet har möjlighet att utveckla långvariga relationer till andra barn, ungdomar och vuxna. Med regelbundenhet avses att aktiviteten är återkommande, normalt en gång i veckan, men även en glesare frekvens bör kunna accepteras. Aktiviteten bör således under en termin eller sexmånaders-period utövas åtminstone vid ett flertal tillfällen för att betraktas som regelbunden. (I departementskrivelsen/promemorian, Socialdepartementet Ds 2013:70 sidan 25, står att "Antalet aktivitetstillfällen bör omfatta minst åtta tillfällen under en sexmånadersperiod för att betraktas som en regelbunden aktivitet". Men regeringen har valt att i propositionen ta bort det, hur man nu ska tolka det?? Som en vägledning, men inte ett absolut krav?-)

Med **ledarledd** avses att det ska finnas en eller flera vuxna eller ungdomar som är närvarande och som leder, instruerar och vakar över att aktiviteten genomförs på avsett sätt med beaktande av nödvändiga säkerhetsåtgärder. Kravet på att barnets fritidsaktiviteter ska främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap innebär att aktiviteten ska utövas utanför familjen så att barnet ges möjlighet till utökade kontakter med andra barn, ungdomar och vuxna. Det innebär således en begränsning av vem som leder och vilka andra som deltar i fritidsaktiviteten. Kravet anknyter även till socialtjänstlagens övergripande mål om att socialtjänsten ska främja människornas aktiva deltagande i samhällslivet.

Sidan 16

Tanken med fritidspengen är att den i normalfallet ska ersätta kostnader för **medlemsavgift, träningsavgift** och **kursavgifter**. I viss utsträckning kan **även andra kostnader** ersättas, t.ex. **kostnader för material, utrustning** och **andra kringkostnader** som är nödvändiga för att utöva den fritidsaktivitet som fritidspengen beviljats för. Enbart medlemsavgift i en förening utan deltagande i någon aktivitet bör dock inte utgöra grund för fritidspengen. **Regeringen anser inte heller att ersättningen ska användas till utgifter för enstaka eller tillfälliga aktiviteter som exempelvis vistelse på sommarkoloni eller helgläger.**

För denna typ av utgifter finns det möjligheter för socialnämnden att bevilja bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Regeringen menar vidare att bestämmelsen bör ge **vida ramar för vilken typ av aktiviteter** som bör omfattas. Som nämnts ovan är syftet med fritidspengen också att barnet ska stimuleras till ett utökat kontaktnät med andra barn, ungdomar eller vuxna utanför hemmet och skolan. Detta innebär även att aktiviteter t.ex. i form av **bio- eller museibesök inom ramen för en filmklubb eller studiecirkel** om de är regelbundna och ledarledda bör vara exempel på fritidsaktiviteter som kan omfattas av bestämmelsen. Regeringen menar även att det inte finns något hinder för att fritidspengen beviljas för aktiviteter där ledaren av aktiviteten är förälder eller syskon till barnet, t.ex. i egenskap av tränare för ett fotbollslag. Däremot avses inte situationer då en förälder eller annan nära anhörig tillsammans med barnet enskilt ägnar sig åt en aktivitet. Sådana aktiviteter är en del av det vanliga familjelivet och ska därmed inte ge rätt till ersättning genom fritidspeng. Sidan 17

När det gäller extra kostnader som orsakas av sökandes funktionshinder ska dessa bedömas utifrån SoL 4 kap 1 och 3 §§, det vill säga att då kan riksnormens kostnader beräknas till en högre nivå.

Sidan 18

Det får förutsättas att föräldrarna i egenskap av vårdnadshavare väljer ett för barnet lämplig verksamhet. Därför togs förslaget bort om att det i lagen skulle stå med att fritidsaktiviteterna skulle "respektera de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna".

Sidan 18

NÅGON SKILLNAD PÅ "ERSÄTTNING" OCH "EKONOMISKT BISTÅND?"

Ersättning

Det kallas inte "ekonomiskt bistånd" utan "ersättning". Betydelsefullt? Infomaterial?

Sidan 19 och 24

Nytt kapitel, 4 a kap.,

Inte skur eftersom det inte är regelbundet och inte för alla.

Sidan 18

Får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet

Inte ok att säga att fotbollsskor ingår i riksnormen - om fotbollandet berättigar till fritidspeng

Sidan 18

Regeringen får meddela föreskrifter om vilket belopp

I proppen står att det bör finnas möjligheter för regeringen att ge föreskrifter om hur det ska handläggas och beräkning av ersättningsperiod.

Sidan 21

Återkräva

Samma regler om återkrav som för ek bistånd

Sidan 22

Får överklagas

Samma regler som för ekonomiskt bistånd

Sidan 23